

UCHWAŁA Z DNIA 26 WRZEŚNIA 2002 R.

I KZP 24/02

Przepis art. 54 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2002 r. Nr 21, poz. 206) nie dotyczy Prokuratora Generalnego.

Przewodniczący: Prezes SN L. Paprzycki.

Sędziowie SN: P. Kalinowski, M. Sokołowski (sprawozdawca).

Zastępca Prokuratora Generalnego: R. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Lecha K., po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w W., postanowieniem z dnia 28 maja 2002 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy przepisy rozdziału 54 ustawy o prokuraturze z dnia 30 czerwca 1985 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 z późn. zm.) mają również zastosowanie do Prokuratora Generalnego w zakresie praw i obowiązków w nim zawartych, a w szczególności, czy Prokuratorowi Generalnemu przysługuje immunitet wynikający z art. 54 ust. 1 tejże ustawy?”

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi j a k w y ż e j.

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującej sytuacji faktycznej:

Pełnomocnik PHZ B. i Aleksandra G. złożył w dniu 5 lipca 2001 r. wnioski o ukaranie byłego Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego Lecha K. za wykroczenie określone w art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 211 ze zm.).

Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 26 marca 2002 r. umorzył postępowanie na podstawie art. 5 § 1 pkt 3 k.p.s.w. w związku z art. 54 ust. 4 ustawy o prokuraturze, przyjmując, że ustanowiony w tym przepisie immunitet dotyczy także Prokuratora Generalnego.

Pełnomocnik pokrzywdzonych wniósł zażalenie na to postanowienie, zarzucając obrazę art. 5 § 1 pkt 7 k.p.s.w. w związku z art. 54 ust. 4 ustawy o prokuraturze, polegającą na błędnym przyjęciu, że ten ostatni przepis dotyczy również Prokuratora Generalnego, a w uzasadnieniu zażalenia podniósł, że funkcja Prokuratora Generalnego ma charakter polityczny, ponieważ jest łączona ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego nie dotyczą przepisy określające kryteria wymagane do powołania na stanowisko prokuratora (art. 14 ustawy o prokuraturze) czy też zakazujące działalności politycznej (art. 44 ust. 3 ustawy o prokuraturze), a ponadto brak jest regulacji dotyczącej trybu postępowania dyscyplinarnego przeciwko Prokuratorowi Generalnemu.

Sąd Okręgowy w W., rozpoznając zażalenie na podstawie art. 441 § 1 k.p.k., przekazał Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia przytoczone na wstępie zagadnienie prawne. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, wykładnia językowa nie wskazuje w sposób oczywisty na to, że przepisy dotyczące

prokuratorów mają zastosowanie także do Prokuratora Generalnego. Ustawa o prokuraturze wyraźnie przeciwstawia Prokuratora Generalnego podległym mu prokuratorom, a wiele przepisów dotyczących prokuratorów w oczywisty sposób nie ma zastosowania do Prokuratora Generalnego.

Rozstrzygając sprawę Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że przy sformułowaniu przedstawionego zagadnienia prawnego doszło do oczywistej omyłki, ponieważ ustawa o prokuraturze (określana dalej „ustawą”) nie ma „rozdziału 54”, a mogący mieć zastosowanie w niniejszej sprawie art. 54 znajduje się w rozdziale 4. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy niezbędne jest tylko wyjaśnienie, czy art. 54 ust. 4 ustawy ma zastosowanie do Prokuratora Generalnego i do tego powinna ograniczać się udzielona odpowiedź.

Stosownie do art. 1 ust 1 ustawy „Prokuraturę stanowią Prokurator Generalny oraz podlegli mu prokuratorzy powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu”. Sformułowanie tego przepisu wskazuje na konieczność rozróżniania pojęć „Prokurator Generalny” i „prokuratorzy”. Ustawa oddzielnie definiuje pojęcie „Prokurator Generalny” (art. 1 ust. 2) i oddzielnie pojęcie „prokuratorzy” (art. 6). Także w art. 3 ust. 1 ustawy o prokuraturze wyraźnie rozróżniono „Prokuratora Generalnego” i „podległych mu prokuratorów”, jakkolwiek wspólnie dla nich określono sposób wykonywania zadań stojących przed prokuraturą.

Takie odróżnienie „Prokuratora Generalnego” od „prokuratorów” było konieczne, ponieważ znaczna część istotnych przepisów mających zastosowanie do „prokuratorów”, nie ma zastosowania do Prokuratora Generalnego.

Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy funkcję Prokuratora Generalnego sprawuje Minister Sprawiedliwości. Nie mają zatem zastosowania do niego

przepisy regulujące wymagania, jakie musi spełniać osoba powołana na stanowisko prokuratora (art. 14), tryb powołania na stanowisko prokuratora (art. 11 i art. 12) oraz tryb odwołania (art. 16).

Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny jako członek Rady Ministrów pełni funkcję polityczną, a zatem nie może go dotyczyć zakaz brania udziału w działalności politycznej oraz przynależności do partii politycznych, sformułowany w art. 44 ust. 3 ustawy. Ten przepis zamieszczony jest w rozdziale 4 pt. „Prokuratorzy – Obowiązki i prawa” i w sposób jednoznaczny dotyczy „prokuratorów”, lecz nie Prokuratora Generalnego. W tym samym rozdziale znajduje się art. 54 ust. 4, będący przedmiotem wykładni w niniejszej sprawie. Stanowi to istotną wskazówkę, że również ten przepis określa prawa „prokuratorów”, lecz nie Prokuratora Generalnego.

Przeciwko takiej wykładni przemawiać może rozumowanie *argumentum a minori ad maius*, skoro bowiem z immunitetu korzystają wszyscy prokuratorzy podlegający Prokuratorowi Generalnemu, to tym bardziej powinien on przysługiwać ich przełożonemu. Racje, jakie przemawiają za przyznaniem immunitetu prokuratorom, można uznać za zbliżone do tych, jakie powinny przemawiać za przyznaniem immunitetu także Prokuratorowi Generalnemu. Jest jednak istotna różnica między działaniem „prokuratorów” i „Prokuratora Generalnego”, wynikająca z nakazu apolityczności, skierowanego tylko do „prokuratorów”. Immunitet ustanowiony w art. 54 ust. 4 ustawy dotyczy nie tylko czynów związanych z wykonywaniem obowiązków prokuratora, lecz wszelkiej działalności osoby powołanej na to stanowisko. Wydaje się wątpliwe, aby celem ustawy o prokuraturze było przyznanie jednemu z członków Rady Ministrów – Ministrowi Sprawiedliwości – immunitetu wyłączającego jego odpowiedzialność za czyny stanowiące wykroczenia, a związane ściśle z jego działalnością polityczną. Należy tu mieć także na uwadze, że w ogóle instytucja immunitetu ma charak-

ter wyjątkowy, a przepisy ustanawiające wyjątki nie powinny podlegać wykładni rozszerzającej.

Przeciwko przyznaniu Prokuratorowi Generalnemu omawianego immunitetu przemawia także dalszy argument. Stosownie do art. 54 ust. 4 ustawy prokurator za popełnione wykroczenie odpowiada dyscyplinarnie. Przepisy rozdziału 4 pt. „Prokuratorzy – Odpowiedzialność dyscyplinarna” nie przewidują trybu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przeciwko Prokuratorowi Generalnemu. Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego na żądanie przełożonych dyscyplinarnych. Prokurator Generalny nie ma przełożonego dyscyplinarnego (art. 69 ustawy). Jest oczywiste, że przy takim unormowaniu rzecznik dyscyplinarny nie może wszcząć postępowania dyscyplinarnego przeciwko Prokuratorowi Generalnemu, ani z własnej inicjatywy ani na polecenie innego prokuratora. Nie do przyjęcia też jest uznanie, że Prokurator Generalny może (czy też nawet ma obowiązek) polecać wszczęcie przeciwko sobie postępowania dyscyplinarnego. To z kolei prowadziłoby do stwierdzenia, że Prokurator Generalny nie odpowiada za wykroczenie ani na zasadach ogólnych (bo korzysta z immunitetu na podstawie art. 54 ust. 4 ustawy), ani w postępowaniu dyscyplinarnym (bo nie istnieje tryb pozwalający na przeprowadzenie takiego postępowania). Wykładni prowadzącej do takiego wniosku nie sposób zaaprobować, chociażby ze względu na poczucie sprawiedliwości.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy uchwalił udzielić odpowiedzi jak na wstępie.